

פסח דנהיטול מפקיע ומבטל מחורח צלי' מהא דע"י הביטול חייל בו דין מצה עשירה, וצ"ע ועיין ברמב"ם פ"ו מחו"מ דכתב דהפסול הוא משום שאין בו טעם פת ועיין בברכות דף ל"ח ע"ב דלר"י החסרון משום דאין בו טעם מאה ומפרש לה הרמב"ם דהיינו דאין בו טעם פת ומשום דע"י בשול פקע מיניה יום פת ושייך זה לכאורה גם לשאר דינים, אולם בר"י על הרי"ף כחב שם דאין בה טעם מצה היינו משום דבעינן מצה עניה וזו כיון דמגושלת הוה מצה עשירה, ומשמע דהיינו בדברי החוס', וצ"ע כמש"כ דמאי מייחי זה לכאן דאנו דנין לדין בשול שמפקיע שם הקודם ולא חשיב צלי, וכאן ע"י הביטול לפי פירוטם נחוסף לו דין מצה עשירה אבל מנ"ל דהביטול מפקיע שם הקודם ולא חשיב צלי, וצ"ע. והנה החוס' בפסחים דף ל"ו ע"ב ד"ה פרט לחלוט, כתבו ואור"ח דשיירי בבלילתו וכה דקודם אפיה לאו לחט הוא ולאחר אפיה הוא דהוה לחם וחשוב גם לחם עוני ומשמע אבל בבלילתו עבה דקודם אפיה נמי הוה חשיב לחם שוב לא מהני אפיה לשוויי לחם עוני, והבאור הוא לדין לחם עוני לבד לא מהני אפיה וכיון דקודם אפיה כבר היה עליו דין לחם משום דחלטיה ורק דהוה מצה עשירה בבלילתו עבה (ואם גם בלא חלוט יש על בלילתו עבה דין לחם על העיסה לבד יש לעיין בזה) שוב לא מהני אפיה לדין לחם עוני לבד, ורק בבלילתו וכה דקודם אפיה לאו לחם הוא ומהני האפיה לאשוויי ללחם ע"כ הוה גם לחם עוני. אלא דיש להסתפק בהא דחלוט הוה מצה עשירה אם זה משום דהחליטה עצמה משוי ליה לעשירה, או די"ל דזהו הנאי בלחם עוני דבעינן אפיה ובלא אפיה לא הוה לחם עוני ומשו"ה הוה חלוט מצה עשירה משום דהוה לחם גם קודם אפיה וחסר בו אפיה, ונראה דלדעת החוס' באמת הא דחלוט הוה עשירה הוה משום דחסר בו אפיה וללחם עוני בעינן אפיה, וזהו הבאור בדברי ר"י דע"י ביטול אין בו טעם מצה ופי' דהיינו דלא הויא מצה עניה, והיינו משום דיש דין בלחם עוני דבעינן אפיה והביטול מבטל לדין אפיה שבו ומשו"ה נעשית ממילא מצה עשירה, וא"כ נמצא לפי הבאור דאין זה רק דין דע"י הביטול נעשית מצה עשירה רק דזהו דין הפקעה שהביטול מבטל לדין אפיה שבו ומשו"ה נעשית מצה עשירה, ובזה הוא דחלוק בין פרש"י והרמב"ם לפי' החוס' דלרש"י והרמב"ם הוה הביטול ביטול בשם לחם וע"כ שייך זה לכל הדינים דבעינן לחם ולפי' חוס' השם לחם לא בטל רק דמבטל לדין אפיה שבו ושייך זה רק לדין לחם עוני. ולפי"ז מבואר שפיר הא דהביאו מזה לדין פסח דהביטול מבטל לדין צליה וכמש"כ דגם כאן הוה זה דין בטול באפיה. וזהו גם הבאור הא דחילקו בין בבלילתו עבה לרבה דברכה אין עליה שם לחם ע"כ שייך בה אפיה לאשוויי עלה דין לחם ומהני זה גם ללחם עוני דבעינן ג"כ אפיה, אבל בבלילתו עבה דיש עליה כבר דין לחם קודם אפיה שוב ל"ש אפיה לדין לחם עוני בלבד וכמש"כ. (אלא דלפי"ז אם נימא דבבלילתו עבה גם בלא חלוט יש עליה דין לחם קודם אפיה (כמו שנסתפקנו לעיל) א"כ שוב לא יהני אפיה לדין לחם עוני גם בלא חלוט כיון דבזה הוה כבר לחם קודם אפיה וללחם עוני בעינן דוקא אפיה, וזה אינו דלהדיא כתבו החוס' בדף מ"א ע"א דהוה לחם עוני עי"ש דהרי כתבו רר"י מיירי בבלילתו עבה ואפ"ה קאמר דרק ע"י ביטול פקע מיני' דין אפיה אבל קודם ביטול שפיר הוה לחם עוני ג"כ וע"כ צ"ל דרק בחלוט לאו לחם עוני הוא, ולפי"ז הא נפשט הספק דגם דין לחם לא הוה עליה קודם אפיה אלא בחלוט וצ"ע בזה. הערת הגר"ד).

שם. בהא דמקשו החוס' על רש"י בענין חביצא דמאי מביאה הגמ' דטיה מליקט מכולן כזית והא החט לא הוה בשול דליכא שום טיגון צ"ע דהא גם לפירוש החוס' יקשה דפירש חביצא היינו פחיחין דקין שמדבקין אותו ע"י דבש וכו' כעין טגון של מנחה עי"ש, ומשמע משום דהוה שינוי אבל בלא שינוי

אלא דהוּן פירוורין לבד משמע דלא היה הדין דמבורך ב"מ מזונות וא"כ מאי מייתי הגמ' הא דליקט מכולן כזית דהא הכא מיירי בפירוורין לבד שלא דיבקן ולא נשתנו, וכן צ"ע מאי מדמה הגמ' לענין מצה, דבשלמא לענין ברכה אפשר לומר דזה תלוי בחשיבות אבל דין מצה אינו תלוי בזה.

והנראה בזה, דהנה בירושלמי פ"ו דברכות (על המשנה הראשונה) עד כמה יפרוס ר"ח ור' מנא חד אמר עד כזית וזווד אמר עד פחות מכזית מ"ד בכזית חנינן חמין וכולן פותחין כזית, ומ"ד עד פחות מכזית כדחני ר' ישמעאל אפרוכן עד שמחזירין לסולחן, וא"כ מבואר דפליגי בלי ביטול וטיגון אלא סתם אם יש על פירוורין דין לחם פליגי, ובאו"ז מביא בשם ראשון דהמחלוקה בירושלמי זהו מחלקותן של ר"י ורב ששח הכא, וא"כ הא דאמר ר"י הכא דבעינן כזית יליף לה ממנחה דכולן פותחין בכזית, ומבואר בפיה"מ להרמב"ם דהא דפותחין בכזית ילפינן מקרא דפתות אותה פיתים דאין פיתה בפחות מכזית, וא"כ לומד מכאן ר"י דאין על פחות מכזית שם לחם כמו דאין יכול לפותחין בפחות מכזית דלא הוה שם פיתה עליה דחסר לשם פת ה"ג לענין חביצא אף דהיה כבר פת מ"מ לענין שינוי מהני דלא מבורך עלה המוציא דכיון דאין על פחות מכזית שם פת א"כ אף דחל עלה כבר שם פת שהיה כבר מ"מ ע"י השינוי מבטל חשיבותו הראשונה וכל שאין בו השתא שיעור דחשיב פת מבורך במ"מ, וזהו דמקשה הגמ' מהא דליקט מכולן כזית דהכא מיירי באופן דלא חל עליהם שם פת מקודם כלל דהשוא"ל דאופה כן כל מין ומין פחות מכזית וא"כ מבואר דחל שם פת אף על פחות מכזית וכיון דהוי שם פת אף על פחות מכזית לא מהני השינוי לבטלו, וע"ז משני בשעירטין דהוה כזית ופריך עלה ומשני בבא מלחם גדול והיינו דאיירי שהיה עליו כבר תורת לחם מקודם וכיון דחל שם פת עליהם מקודם תו לא איכפת לנו בזה שנעשה פירוורין כ"ז שלא נשתנו, אבל אה"נ כל דלא הוי עליה שם פת בכזית כגון דאינן באין מלחם גדול לא הוה עליה שם פת בפחות מכזית, וה"ג לענין חביצא כיון דהשתא אין בו שיעור פת ור"י דכיון דבאין מלחם גדול לא בטיל מיניה שם פת וע"ז מהני מה דנשתנית צורתו מכשהיה לחם גדול להפקיע ממנו חשיבותא דפת דלא לבורך עלה המוציא.

פ ר ק ש מ י נ י

דף ע"ז ע"ב. במשנה, מכל קרבן שיהו כל הקרבנות שוות שלא יטול

מקרבן על חבירו, ויש לעיין אה זה שני לימודים או דין אחד, וע"ע.

ספ. החוט' ד"ה והקריב ממנו מן המחובר וכו', ובהקומץ משמע כפירוש הקונטרס דדושינן והריב ממנו שלא יביא עשרון בשני כלים, והנה שם הוי זה דין דבעי כ"ש וע"כ אין זה סתם דבעינן בכלי אחד אלא דבעינן שיהא מכ"ש אחד וכשהוא בשני כלים אין זה אותו הכ"ש דבעי ליה. והנה בגמ' אמרינן ואח כל חלבו ירים ממנו למאי אחא שלא ינחח בשר קודם אימורין וזהו דין מחובר שבו, והתו פשיטא דלא מהני כלל מוקף, וע"כ דכ"א ואחד נידון כדינו ותתם דינו שירים האימורין מן הבשר ובעינן ממש מן הבשר, וה"ג נראה גבי תודה דדין כלי שבו הוא מדין סל המצות וכמו דגבי נזיר בעינן מסל המצות וזהו דינא דממנו ה"ג גבי תודה כיון דאיכא דין סל ע"כ בעי שיקח מן הסל, ובזה מיושב קושיית החוט' בד"ה מאי מחוברו שהקשו דאכתי יכול להקיף או בכלי אחד כמו גבי תודה, דלדברינו כאו"א נידון כדינו השייך בו, ואין זה סתם דכלי הוה מוקף (ועיין בר"ש פ"ג ממע"ש מי"ג דמבואר להדיא כן).

שם בגמ'. בעי רבא תרומח לחמי חודה חייביין עליה מיחה וחומש או לאו